

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ЖИТТЄВІ СТРАТЕГІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Всеукраїнська науково-практична конференція, 14-15 травня 2024 р.
До Всеукраїнського фестивалю науки*

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6122>



ШВАЛБ Юрій Михайлович

доктор психологічних наук, професор
в.о. завідувача лабораторії екологічної
психології Інституту психології
імені Г.С. Костюка НАПН України,
м. Київ, Україна



Олексій Леонідович ВЕРНІК

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
лабораторії екологічної психології
Інституту психології імені
Г.С. Костюка НАПН України,
м. Київ, Україна



Анотація. У повідомленні подано інформацію про XX Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні проблеми екологічної психології: життєві стратегії особистості в умовах воєнного стану», яка відбулася 14-15 травня 2024 р. в Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України, у змішаному форматі. В її роботі взяли участь науковці, практикуючі фахівці, науково-педагогічні працівники, представники громадських організацій із різних регіонів України й зарубіжжя.

Представлено теми основних доповідей конференції, результат роботи круглого столу у вигляді відкритої моделі збереження та підтримки ментального здоров'я і благополуччя. Схарактеризовано основні висновки роботи конференції.

Ключові слова: життєві стратегії; невизначеність; війна; екологічність; благополуччя.

14-15 травня 2024 року лабораторією екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України було проведено XX Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні проблеми екологічної психології: життєві стратегії особистості в умовах воєнного стану».

Урочисте відкриття наукового заходу відбулося за участі:

- Максименка С.Д., директора Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, академі-

ка НАПН України, доктора психологічних наук, професора;

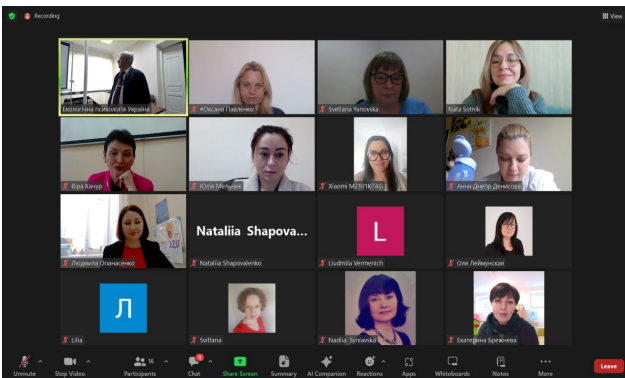
- Швалба Ю.М., в.о. завідувача лабораторії екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка, професора кафедри соціальної роботи факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктора психологічних наук, професора;

- Лютої Л.П., завідувача кафедри соціальної роботи факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидата соціологічних наук, доцента;

- Гарнець О.М., голови громадської організації «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO, кандидата психологічних наук;

- Данчевої О.В., голови громадської організації «Товариство незалежних експертів», кандидата психологічних наук.

У науковому заході взяли участь близько 70 учасників — науковці, практикуючі психологи і фахівці соціальної роботи, науково-педагогічні працівники закладів вищої і середньої освіти, науковці, аспіранти, студенти, які представляють ЗВО, представники органів державного управління, громадських організацій з різних регіонів України і зарубіжжя (Бельгія, Греція, Ізраїль, Іспанія, Німеччина, Північний Кіпр, Словаччина).



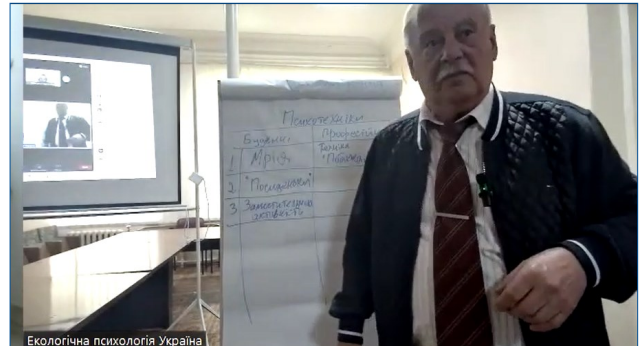
Відповідно до програми Конференція проводилася у двох формах — пленарного засідання, на якому представлено основні доповіді науковців і практиків; та круглого столу, в обговореннях якого взяли участь усі бажаючі.

На Конференції запропоновано три *базові моделі побудови життєвих стратегій в умовах війни*.

По-перше, це модель ортобіозу розвитку людини щодо генетико-психологічного погляду на риси особистості та їх патологізацію, запропонована академіком НАПН України, доктором психологічних наук, професором *С.Д. Максименком* (Київ).



По-друге, презентована доктором психологічних наук, професором *Ю.М. Швалбом* (Київ), модель життєвого та ситуативного самовизначення особистості у війні, що розглядається як життєва катастрофа.



По-третє, модель побудови життєвих стратегій, в якій війна представлена формою конфлікту й відповідно тим, що містить ресурс для розвитку особистості. Такий підхід запропоновано доктором психологічних наук, професором *Т.Б. Хомуленко* (Харків).



Методолог і бізнес-консультант *С.В. Дідковський* (Київ) загострив увагу на необхідності розвитку рефлексивного стратегічного мислення, що є невід'ємною складовою вироблення управлінських стратегій, особливо в умовах війни.

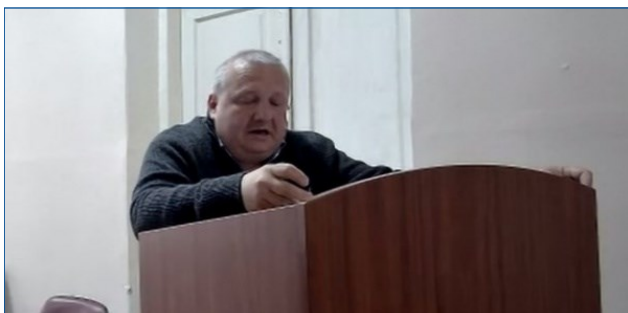
Окрім вказаних теоретико-методологічних доповідей, на пленарному засіданні конференції було представлено й низку практико-орієнтованих виступів. Насамперед відзначимо:

- результати розгорнутого емпіричного дослідження сприйняття глобальних екологічних загроз за мирні часи та в умовах воєнного стану (*І.В. Кряж*, Харків);
- психологічні особливості переживань під час воєнного положення і способи підтримки звичного життя (*О. Леймунська*, Ізраїль);

- особливості поведінкових стратегій дітей молодшого шкільного віку в умовах невизначеності, пов'язаних з війною (*О.М. Паламарчук*, Вінниця);

- рефлексивних технік підтримки клієнта між сесіями в роботі психолога-консультанта (*Л.А. Опанасенко*, Миколаїв);

- життєвих стратегій біженців від військових конфліктів (*О.Л. Вернік*, Київ);



- досвід роботи психотерапевтичних груп допомоги біженцям з України у Німеччині (*А. Ракитянська*, Галле, Німеччина);

- досвід організації і проведення груп взаємопідтримки українських жінок у Греції (*О. Кравченко*, Афіни, Греція) та ін.

Круглий стіл був присвячений обговоренню актуальних ефективних психотехнік і технологій психологічної підтримки осіб різних вікових категорій, соціального статусу і положення, для вироблення життєвих стратегій в умовах війни і післявоєнної відбудови. Запропоновано відкриту модель аналізу психотехнік повсякдення для підтримки ментального здоров'я і благополуччя, а також їх трансформацію у професійні психотехнології. Серед іншого, особливу увагу було зосереджено на ідеях розбудови мрії, як інструменту орієнтації клієнта на майбутнє і використання гумору та сміху для опанування поточними негативними переживаннями.

Учасники Конференції наголосили на важливості проведення наукових заходів еколого-психологічної тематики із вираженою спрямованістю на практичне вирішення екосоціальних і екологічних проблем, які, в умовах триваючої війни, стають максимально загрозливими та критичними у розвитку й становленні України. Особливо підкреслюється необхідність:

- наповнення психологічним і соціально-психологічним контентом сучасних організаційно-управлінських, правових, соціально-економічних проєктів, спрямованих на подолання наслідків військової агресії РФ проти України та

створення благополучного локального середовища у воєнний та повоєнний час;

- розробки психологічно обґрунтованих заходів поліпшення екосоціальної й екопсихологічної ситуації в регіонах України на основі організації у територіальних громадах та спільнотах процесів розбудови і відновлення локальних середовищ та прийняття рішень щодо їх оптимізації;

- розробки заходів підвищення екопсихологічної культури й екологічної свідомості членів територіальної громади та спільноти у тому числі створення нових спільнот, на основі фіксації динаміки переживання життєвої невизначеності, спричиненої військовими діями та масовим переселенням, а також на основі встановлення та корекції захисних особистісних стратегій, спрямованих формування образу майбутнього;

- розробки екоорієнтованих технік та технологій психологічної роботи з підтримки й відновлення психологічного благополуччя і ментального здоров'я людини, перевірка існуючих психологічних практик на екологічність використання в цьому напрямку, визначення етичних норм, правил та засад розвитку різних видів спільнот, здійснення ними допомоги власним членам та підтримки всього населення України.

Також учасники Конференції відзначили, що актуальними напрямками наукової діяльності в еколого-психологічному контексті залишаються: популяризація результатів наукових досліджень щодо впливу власних неекологічних дій на якість життя, висвітлення переваг суб'єктної активності по захисту довкілля на психологічне благополуччя; удосконалення, на базі наукових лабораторій закладів вищої освіти, роботи з підготовки грантових проєктів, які стосуються актуальних проблем екологічного виховання та просвіти різних груп населення; активізація системного цілеспрямованого використання результатів наукових досліджень та передового вітчизняного і зарубіжного досвіду в сфері психологічного супроводу суспільних рухів.

Результати роботи Конференції відображені на відповідних вебресурсах і сторінках соціальних медіа:

- офіційному сайті Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (Інститут психології імені Г.С. Костюка, 2024);

- сайті лабораторії екологічної психології (Екологічна психологія в Україні, 2024);

- YouTube каналі лабораторії екологічної психології (Екологічна психологія в Україні, 2024);

— сторінці лабораторії екологічної психології у мережі Facebook (Лабораторія екологічної психології, 2024).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Екологічна психологія в Україні. (2024). Головна. <http://www.ecopsy.com.ua/index.php>

Екологічна психологія в Україні. (2024, 17 травня). XX Всеукраїнська конференція «Сучасні проблеми екологічної психології» [Відео]. YouTube. <http://surl.li/twoqh>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. (2024). *Звіт про XX Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: Життєві стратегії особистості в умовах воєнного стану»*. <http://psychology-naes-ua.institute/read/2883/>

Лабораторія екологічної психології (n.d.). Головна [Facebook page]. Facebook. <https://www.facebook.com/ecopsylabkiiev/>

Швалб, Ю.М. (Ред.). (2022). *Сучасні проблеми екологічної психології: Життєдіяльність особистості в умовах середовищної невизначеності* : матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції (13 травня 2022 року, Київ). Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка. http://www.ecopsy.com.ua/data/conf_2022/tezy_ecopsy_13_05_2022.pdf

Швалб, Ю.М. (Ред.). (2021). *Сучасні проблеми екологічної психології: Психологічний зміст екосоціальних катастроф* : матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції (14-15 травня 2021 року, Київ). Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка. http://www.ecopsy.com.ua/data/conf_2021/tezy_ecopsy_14-15_05_2021.pdf

MODERN PROBLEMS OF ENVIRONMENTAL PSYCHOLOGY: LIFE STRATEGIES OF PERSONALITY IN THE CONDITIONS OF WAR

*Scientific All-Ukrainian scientific and practical conference on 14-15 May 2024
To the All-Ukrainian Science Festival*

Yurii Shvalb

DSc in Psychology, Professor, Head of the Department of Environment Psychology of the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oleksii Vernik

PhD in Psychology, Senior Researcher, Leading Research Fellow of the Department of Environment Psychology of the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The report provides information about the XX All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with international participation "Modern Problems of Environmental Psychology: Life strategies of personality in the conditions of war", which was held on 14-15 May , 2024 at the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, in a mixed (on-line + live) format. The conference was attended by researchers, practitioners, academic staff, and representatives of public organisations from different regions of Ukraine and abroad. The topics of the main conference presentations and the results of the roundtable in the form of an open model of preserving and maintaining mental health and well-being are presented. The main conclusions of the conference are described.*

Keywords: *life strategies; uncertainty; war; environmental approach; well-being.*

Дата публікації: 24 травня 2024 р.